

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av gymnasieskolors åtgärder vid
fusk gällande Staffangymnasiet RO6 med Hälsinglands
Utbildningsförbund som huvudman i Söderhamns
kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19–20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Staffangymnasiet RO6 med Hälsinglands Utbildningsförbund som huvudman i Söderhamns kommun avseende kvaliteten i skolenhetens åtgärder vid fusk. Granskningens syfte är att granska kvaliteten i gymnasieskolors arbete med och beredskap för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av måluppfyllelse och kunskaper.

Följande frågeställningar ingår i granskningen:

1. I vilken utsträckning leder och samordnar rektorn skolans arbete för att lärarna ska ha förutsättningar att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper?
2. I vilken utsträckning har lärarna beredskap och arbetssätt för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Kvalitetskriterierna finns i bilaga 1.

Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, i flera delar men utvecklingsområden finns eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att verksamheten uppfyller kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. I bilaga 3 finns granskningens författningsstöd. I denna granskning använder Skolinspektionen begreppet "vilseledande" som synonym till begreppet "fusk".

Beslut

Rektorns ledning och samordning av arbetet för att lärarna ska ha förutsättningar att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper

Staffangymnasiet RO6 uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen gör en samlad bedömning att rektorns ledning och samordning av arbetet med åtgärder vid fusk **i hög utsträckning** ger lärarna förutsättningar att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper.

Utifrån Skolinspektionens kvalitetskriterier har utredningen visat att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Lärarnas beredskap och arbetssätt för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper

Staffangymnasiet RO6 uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området i följande utsträckning:

Skolinspektionen gör en samlad bedömning att lärarnas arbete med åtgärder vid fusk **i flera delar** ger dem beredskap för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper.

Skolenheten behöver inleda ett utvecklingsarbete inom följande del:

- Stärk arbetet mot vilseledande genom att alla lärare aktivt använder strategier för att motverka och upptäcka vilseledande vid bedömningssituationer på plats i lektionssal

Uppföljning

Hälsinglands Utbildningsförbund ska senast den **13 januari 2027** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån det identifierade utvecklingsområdet och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Skicka redogörelsen till **skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se**. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer 2026:3818 för granskningen i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Rektorns ledning och samordning

Lärarnas förutsättningar för att motverka och upptäcka vilseledande

Här har Skolinspektionen granskat rektorns arbete med att ge lärarna förutsättningar att arbeta för att utveckla sin bedömningspraktik samt deras möjligheter att samverka för att stärka beredskapen mot vilseledande. Skolinspektionen har även granskat rektorns erbjudan till lärarna om kompetensutveckling gällande vilseledande.

Lärarnas förutsättningar att arbeta med sin bedömningspraktik för att motverka vilseledande

Granskningen visar att rektorn verkar för att lärarna har tid för att arbeta med bedömning och betygssättning på ett sätt som stärker deras beredskap att motverka och upptäcka vilseledande.

Av granskningen framgår att rektorn ser till att lärarna generellt har tid att arbeta med att utveckla sin bedömningspraktik och att de inom ramen för detta även inkluderar frågor som handlar om att motverka och upptäcka vilseledande. Rektorn berättar i intervju att hen har organiserat så att lärarna har tid för såväl egen som gemensam planering av undervisningen och att det möjliggör för lärarna att utveckla sin bedömningspraktik. Enligt lärarna har de också generellt tillräckligt med tid för att stärka sin egen beredskap att motverka och upptäcka vilseledande och skulle få mer tid om de framförde sådana behov till rektorn. Lärarna berättar att lärarna på skolan därigenom både utvecklat sitt sätt att se på vad som är tillförlitliga bedömningssituationer och sina metoder att minska risken för fusk i utformningen av dessa.

Lärarnas förutsättningar att samverka för att stärka beredskapen mot vilseledande

Granskningen visar att rektorn verkar för att det finns tid och forum för lärarna att regelbundet samverka på ett sätt som stärker deras beredskap att motverka och upptäcka vilseledande.

Av granskningen framgår att rektorn ser till att lärarna regelbundet samverkar med varandra och att de inom ramen för denna samverkan bland annat samarbetar för att motverka och upptäcka vilseledande. Enligt såväl rektorn som lärarna har rektorn organiserat för lärarnas samverkan i både programlag och

ämneslag samt avsatt tid för lärarna att träffas regelbundet i dessa konstellationer. Rektorn berättar vidare att hen har uppdragit åt ämneslagen att arbeta med bedömning och betygssättning och i samband med detta inkludera frågor kopplade till vilseledande. Enligt lärarna är det också huvudsakligen i ämneslagen som de behandlar frågor som berör arbetet med att stärka sin beredskap att motverka och upptäcka vilseledande. Därutöver har de fått tid att arbeta med sin bedömningspraktik och frågor om vilseledande i skolövergripande forum och i samband med utbildningsinsatser. Som exempel berättar lärarna att de arbetat i programöverskridande tvärgrupper med att utforma regler för hur de ska hantera situationer där de upptäcker vilseledande. Enligt lärarna bidrar deras samverkan i hög grad till att stärka deras beredskap mot fusk.

Rektorns erbjudan till lärarna om kompetensutveckling gällande vilseledande

Granskningen visar att rektorn skaffar sig kännedom om vilka behov lärarna har av kompetensutveckling gällande frågan om vilseledande i bedömningssituationer. Av granskningen framgår även att rektorn verkar för att lärarna vid behov får möjligheter att utveckla sin kompetens att upptäcka och motverka vilseledande.

Granskningen visar att rektorn skaffar sig kännedom om vilka behov lärarna generellt har av kompetensutveckling gällande frågan om vilseledande vid bedömningssituationer. Rektorn berättar att hen skaffar sig kännedom om lärarnas eventuella behov av kompetensutveckling genom såväl formella som informella samtal med dem och att hen är särskilt uppmärksam när det gäller nyanställda lärare. Enligt lärarna välkomnar rektorn också lärarna att framföra egna önskemål om kompetensutvecklingsinsatser. Rektorn ger exempel på att hen genom sina samtal med lärarna har kännedom om att vissa av dem upplever sig otrygga med att använda AI-verktyg i sin undervisning.

Granskningen visar vidare att rektorn ser till att lärarna får möjligheter att utveckla sin kompetens att upptäcka och motverka vilseledande. Lärarna berättar att skolans gemensamma arbetssätt förvisso utgör ett stöd för dem i arbetet med att upptäcka och motverka fusk, bland annat vad gäller att eleverna inte har tillgång till AI-verktyg i bedömningssituationer. Vissa lärare berättar samtidigt att det generellt är svårt för dem att hålla sig uppdaterade med den snabba tekniska utvecklingen. Enligt såväl rektorn som lärarna har samtliga lärare på skolenheten därför genomgått en utbildning för att stärka sin kompetens om AI-verktyg. Rektorn berättar vidare att skolan har en förstelärare i digitalisering som driver frågor kopplat till AI och som hållit i kompetensutvecklingspass för lärarna. Lärarna har även i tvärgrupper haft diskussioner som innefattat gränser för elevernas användning av AI-verktyg som stöd generellt i sitt skolarbete. Enligt rektorn har hen därtill låtit förstelärare visa goda exempel för lärarna på hur de kan använda AI-verktyg i undervisningen. Enligt lärarnas uppfattning skulle rektorn därtill ge dem möjligheter att få riktad kompetensutveckling kopplat till

vilseledande om de skulle framföra sådana önskemål. Rektorn och lärarna berättar vidare att lärarna får stöd både av varandra och av rektorn i arbetet med att motverka och upptäcka vilseledande. Enligt rektorn ser hen särskilt till att nya eller mindre erfarna lärare ges handledning av mer erfarna kollegor och av hen själv. Lärarna berättar att de också stärker sin kompetens i samband med kollegiala samtal och genom att snabbt informera varandra om situationer där de anar eller har konstaterat fusk.

Samordnad information på skolan

Här har Skolinspektionen granskat rektorns arbete med att samordna information om betyg, rättigheter och skyldigheter på skolan och som inkluderar frågor om vilseledande. Skolinspektionen har även granskat rektorns arbete för att lärarna ska utgå från gemensamma förhållningssätt och att lärarna ska informera eleverna på skolan om vad som är tillåtet och inte i anslutning till bedömningstillfällen.

Rektorns arbete med att samordna information om vilseledande på skolan

Granskningen visar att rektorn verkar för att generell information om betyg och elevernas rättigheter och skyldigheter på skolan samt frågor om vilseledande är samordnad, enhetlig och väl avvägd i relation till elevgruppen.

Av granskningen framgår att rektorn ser till att det på skolenheten finns samordnad och enhetlig information om betyg och elevernas rättigheter och skyldigheter som inkluderar frågor om vilseledande. Såväl rektorn som lärarna samt vissa elever berättar att skolenheten har generell information om betyg och elevernas rättigheter och skyldigheter. Denna information innefattar gemensamma ordningsregler som tydliggör såväl hur skolan hanterar situationer av fusk som vilka konsekvenser det kan få för elevernas betyg. Som exempel framgår att eleverna i provsituationer behöver producera uppgifterna själva utan att använda AI eller att plagiera samt att en elev som fuskat erhåller betyget F på provet. Av intervjuerna med rektorn och lärarna framgår att lärarnas information till eleverna utgår från de gemensamma ordningsreglerna och att den därigenom är enhetlig. Såväl lärarna som eleverna berättar också samstämmigt om vilka arbetssätt som gäller vid provsituationer, vad som gäller i situationer där vilseledande upptäcks samt vilka konsekvenser fusk får för elevernas betyg.

Det framgår vidare av granskningen att rektorn ser till att den information som skolan ger om vilseledande är väl avvägd i relation till elevgruppen. Enligt såväl rektorn som lärarna anpassar lärarna informationen efter elevernas behov och nivå i utbildningssystemet. Lärarna avsätter exempelvis mest tid för information när eleverna kommer nya till skolenheten och enligt rektorn har lärarna under de senaste åren utökat tiden för information under hela gymnasieår 1 för att möta ett

ökat behov hos eleverna. Enligt såväl rektorn som lärarna samt eleverna ges informationen huvudsakligen under mentorstid och tar därför inte heller omotiverat stort utrymme av undervisningen. Tvärtom uttrycker eleverna behov av ytterligare information kring vad som är tillåtet och inte tillåtet även när de arbetar med övningsuppgifter vid sidan av provsituationer, särskilt vad gäller användning av AI-verktyg.

Rektorns arbete för att lärarna ska utgå från gemensamma förhållningssätt

Granskningen visar att rektorn ser till att lärarna konsekvent tillämpar gemensamma förhållningssätt gällande vilseledande och användning av generativ AI.

Det framgår av granskningen att rektorn ser till att lärarna konsekvent tillämpar gemensamma förhållningssätt gällande vilseledande. Såväl rektorn som lärarna uppger att lärarna har gemensamma förhållningssätt gällande fusk, att dessa är kända bland lärarna och att lärarna också tillämpar dem. Enligt rektorn och lärarna handlar det om att eleverna i bedömningssituationer ska producera uppgifterna själva. Rektorn berättar att hen förankrat de gemensamma förhållningssätten bland lärarna genom att avsätta tid för dem att utveckla en gemensam syn på vad som är fusk samt genom att därefter ta med detta i skolenhetens ordningsregler. Rektorn påminner lärarna om de gemensamma förhållningssätten inför varje läsår och är extra noga med att förankra dem hos nyanställda lärare. Lärarna ger också samstämmiga exempel på att de betraktar det som vilseledande när elever framställt text med hjälp av generativ AI eller när de plagierat någon annans text i skrivuppgifter som utgör underlag för bedömning. Såväl rektorn som lärarna berättar att det råder en samsyn vid skolenheten att de inte tillåter AI-verktyg i bedömningssituationer samt kopplat till att lärarna inte längre använder elevernas hemuppgifter som bedömningsunderlag.

Rektorns arbete för att lärarna ska informera eleverna om vad som gäller vid vilseledande

Granskningen visar att rektorn ser till att lärarna bedriver ett aktivt arbete för att göra informationen känd bland eleverna.

Det framgår av granskningen att rektorn ser till att lärarna arbetar aktivt med att informera eleverna om deras rättigheter och skyldigheter gällande vilseledande och användning av AI-verktyg. Rektorn berättar att skolan har rutiner för hur informationen till eleverna ska gå till och att samtliga elever och deras vårdnadshavare får information om skolans ordningsregler muntligt och skriftligt i samband med att eleverna börjar på skolenheten i gymnasieår 1. Lärarna berättar att skolan genom underskrifter av eleverna och vårdnadshavarna säkerställer att alla tagit del av informationen. Rektorn berättar att hen därtill uppdragit åt elevernas mentorer att informera eleverna om reglerna avseende

fusk fortlöpande och att hen brukar påminna mentorerna om detta i början av varje läsår. Lärarna berättar också att mentorerna informerar eleverna om regler avseende fusk och användande av AI under mentorstid och att lärarna påminner eleverna om vad som gäller inför bedömningssituationer. Samtliga elever berättar också att det är tydligt för dem såväl att de inte får använda AI-verktyg i provsituationer i klassrummet som hur vilseledande kan påverka deras betyg.

Organisation och stöd i situationer när elever vilseleder

Här har Skolinspektionen granskat rektorns arbete för att det ska finnas gemensamma arbetssätt på skolenheten för att hantera vilseledande samt för att de gemensamma arbetssätten ska vara kända bland lärarna.

Rektorns arbete för att det ska finnas gemensamma arbetssätt för att hantera vilseledande

Granskningen visar att rektorn ser till att det finns gemensamma arbetssätt för hur situationer där en eller flera elever vilseleder ska hanteras och ger ett aktivt stöd i sådana situationer.

Det framgår av granskningen att rektorn ser till att det finns arbetssätt som är gemensamma för hur rektorn och lärarna ska hantera situationer när elever försökt vilseleda. Rektorn berättar att skolans sätt att hantera situationer där elever har fuskat har varit en del av skolans ordningsregler i många år och att hen för cirka två år sedan kompletterade dessa med arbetssätt kopplat till generativ AI. Av intervjuer med rektorn och lärarna, samt av inkommen dokumentation, framkommer att skolans gemensamma ordningsregler tydliggör hur lärarna, mentorerna och rektorn ska hantera situationer där elever försöker fuska, såväl vid enstaka fall som vid upprepat vilseledande. Som exempel utfärdar rektorn en skriftlig varning till eleven vid upprepat vilseledande och vid fortsatt vilseledande kan sedan en avstängning från studierna bli aktuell. Rektorn berättar att hen förankrat arbetssätten hos lärarna, bland annat genom att göra dem delaktiga i framtagandet. Rektorn uppger att skolan praktiserar de gemensamma arbetssätten och att de upptäckt sju till tio fall av fusk under det senaste läsåret. Av dessa fall är det ett som lett till att rektorn beslutat om avstängning.

Av granskningen framgår vidare att rektorn ger ett aktivt stöd till lärare och elever att hantera situationer som rör eventuellt vilseledande. Rektorn berättar att hen tagit fram instruktioner för hur lärarna ska agera när elever fuskat och även infört ett skriftligt dokument som stöd för lärarnas rapportering av fusk till rektorn. Rektorn uppger vidare att det enligt skolans ordningsregler är den undervisande lärarens bedömning som gäller i situationer där de misstänker plagiat eller otillåten användning av AI-verktyg. Enligt såväl rektorn som lärarna utgör det ett stöd för lärarna att hantera eventuella misstankar om fusk. Rektorn

och lärarna berättar också att rektorn finns till hands för lärarna i situationer där de misstänker eller upptäcker vilseledande. Av intervjuerna med rektorn och lärarna framgår vidare att skolan erbjuder hjälp med studieplanering och studieteknik till de elever som fuskar.

Rektorns arbete för att de gemensamma arbetssätten ska vara kända bland lärarna

Granskningen visar att rektorn ser till att de gemensamma arbetssätten är kända bland lärarna.

Det framgår av granskningen att rektorn ser till att lärarna känner till rutinerna för hur situationer där elever vilseleder ska hanteras. Enligt såväl rektorn som lärarna är arbetssätten avseende hantering av fusk väl förankrade bland lärarna genom att de bearbetat och utformat dem tillsammans samt genom att de framgår av skolans gemensamma ordningsregler. Enligt rektorn påminner hen också lärarna om ordningsreglerna inför varje läsårsstart samt säkerställer att lärare som är nya på skolan tar del av och arbetar i linje med de gemensamma arbetssätten.

Lärarnas beredskap och arbetssätt

Utformning och uppföljning av bedömningssituationer och betygsunderlag

Här har Skolinspektionen granskat lärarnas arbete med att utforma bedömningssituationer för att motverka vilseledande samt lärarnas arbete för att utveckla sina bedömningssituationer.

Lärarnas arbete med att utforma bedömningssituationer för att motverka vilseledande

Granskningen visar att lärarna arbetar medvetet med att utforma bedömningssituationer och betygsunderlag och att de i detta arbete tar hänsyn till risker för vilseledande. Den information eleverna får av lärarna i syfte att motverka vilseledande är också samordnad, väl avvägd och enhetlig.

Av granskningen framgår att lärarna aktivt och medvetet kontrollerar bedömningssituationerna och elevernas skoluppgifter, inklusive gymnasiearbetet, så att de bedömningsunderlag de inhämtar är tillförlitliga. Lärarna berättar att de som underlag för bedömning av elevernas kunskaper alltid använder sig av provsituationer där eleverna är på plats i skolan och att de använder strategier för att motverka vilseledande i dessa situationer. Som exempel använder de när det är möjligt större skrivsalar där två vuxna övervakar provsituationerna samt placerar eleverna med avstånd från varandra. De samlar också in elevernas

mobiltelefoner och smartklockor samt använder sig oftast av en låst digital provplattform. Lärarna berättar vidare att skolenhetens lärare, för att kunna säkerställa tillförlitliga bedömningsunderlag, medvetet hanterar de skriftliga arbetsuppgifter som eleverna arbetar med hemma som övningsuppgifter inför bedömningssituationerna. I ämnena svenska och engelska förekommer dock bedömningssituationer där eleverna gör muntliga framställningar där det kan vara svårt för lärarna att kontrollera hur eleverna tagit fram innehållet. Lärarna berättar att de i dessa situationer därför bedömer elevernas muntliga framställan snarare än innehållet. Vidare berättar såväl lärarna som eleverna att alla handledare för elevernas gymnasiearbeten följer eleverna genom hela arbetsprocessen och att de vid bestämda stoppdatum för diskussioner med eleverna kring framtagandet av respektive del av deras arbeten.

Vidare framgår av granskningen att lärarna ger information till eleverna som är samordnad, väl avvägd och enhetlig i syfte att motverka vilseledande. Lärarna berättar att de ger samtliga elever muntlig och skriftlig information om normer och regler, bedömning och vilseledande i samband med att eleverna börjar på skolan i gymnasieår 1. Lärarna berättar att mentorerna därefter för diskussioner under mentorstid med eleverna om reglerna utifrån elevgruppens behov och i samband med start av nytt läsår. Enligt lärarna och eleverna påminner lärarna också inför provtillfällena om vad som gäller och eleverna uppger att det är tydligt för dem vad som är tillåtet och inte i provsammanhang.

Av granskningen framgår vidare att lärarna upplyser eleverna om att AI-verktyg inte garanterar att en text är korrekt eller håller hög kvalitet och att det alltid är eleven själv som ansvarar för innehållet i en skoluppgift. Av skolenhetens ordningsregler framgår att undervisande lärare ska gå igenom i vilken utsträckning och på vilket sätt information från olika källor får användas och redovisas. Lärarna berättar också att de pratar mycket med eleverna om pålitligheten och användningen av olika informationskällor för att stödja elevernas lärande i skolarbetet överlag. Enligt såväl lärarna som eleverna är lärarna noga med att eleverna ska ange källor till uppgifter som eleverna använder sig av i sitt skolarbete och tydliga med att AI-genererad information inte är pålitlig. Lärarna och eleverna berättar också att lärarna ofta säger till eleverna att de behöver skriva sina texter med egna ord och att det är eleverna själva som ansvarar för innehållet.

Lärarnas arbete för att utveckla sin bedömningspraktik

Granskningen visar att lärarna återkommande följer upp bedömningssituationer och betygsunderlag för att utveckla sin bedömningspraktik och tar i detta arbete hänsyn till de risker som finns i syfte att motverka vilseledande.

Av granskningen framgår det att lärarna följer upp sina examinationsformer i syfte att motverka vilseledande. Lärarna berättar att de följer upp och utvärderar

ändamålsenligheten i bedömningsunderlagen genom att ofta föra sådana diskussioner mellan varandra i ämneslagen och i programarbetslagen. De ger också exempel på att de utifrån uppföljningsarbetet kontinuerligt justerar sina metoder att motverka risken för fusk. Lärarna berättar även att uppföljningsarbetet under de senaste åren har lett till stora förändringar i deras bedömningspraktik, bland annat till att lärarna numera endast använder de kunskaper som eleverna uppvisar vid provtillfällen i lektionssalar som bedömningsunderlag.

Vidare framgår av granskningen att lärarna arbetar kontinuerligt för att utveckla sin förmåga att göra avvägningar i sin bedömningspraktik utifrån riskbedömningar givet den snabba tekniska utvecklingen. Lärarna berättar att samtliga lärare nyligen deltagit i kompetensutveckling gällande AI-verktyg och enligt såväl rektorn som lärarna pågår kontinuerliga diskussioner om hur lärarna kan använda AI-verktyg i undervisningen. Lärarna berättar vidare att det är svårt att hålla sig uppdaterad i den snabba tekniska utvecklingen och att de därför numera utformar bedömningssituationerna så att eleverna inte har tillgång till någon teknisk utrustning som gör det möjligt för dem att använda sig av internet och AI-verktyg.

Upptäcka och hantera vilseledande

Här har Skolinspektionen granskat lärarnas beredskap för att upptäcka och hantera situationer där elever vilseleder.

Lärarnas beredskap för att hantera situationer där elever vilseleder

Granskningen visar att lärarna på flera sätt har en god beredskap i form av strategier och arbetssätt för att upptäcka och hantera situationer där en eller flera elever vilseleder. Granskningen visar dock att alla lärare inte aktivt och medvetet använder sig av dessa strategier vid bedömningssituationer som sker på plats i en lektionssal.

Av granskningen framgår att lärarna arbetar aktivt med att informera eleverna om hur skolan hanterar fall av vilseledande och vilka konsekvenser vilseledande kan få för eleverna. Lärarna berättar att de har skolgemensamma arbetssätt kring hantering av vilseledande som alla lärare följer och att dessa finns inskrivna i skolans ordningsregler. De berättar vidare att de informerar eleverna om dessa regler såväl i samband med att eleverna börjar på skolenheten som under läsårens gång. Samtliga elever uttrycker att lärarna är tydliga med hur de hanterar fall av vilseledande och att lärarna är samspelta i den information de ger. Eleverna ger exempel på att de väl känner till att lärarna i fall av fusk ogiltigförklarar elevens prov och kontaktar mentorn för vidare samtal med eleven samt att

upprepade fall av vilseledande kan leda till samtal med rektorn och ett icke godkänt betyg i kursen eller ämnet.

Vidare framgår av granskningen att lärarna i varierande mån använder olika strategier för att upptäcka vilseledande vid bedömningssituationer på plats i en lektionssal. Lärarna ger flera exempel på hur de arbetar för att upptäcka elevernas eventuella försök till vilseledande. Som exempel kontrollerar lärarna inför provsituationerna att eleverna inte har tillgång till någon digital utrustning, att de inte har hörlurar, att de inte skrivit anteckningar på sina datorer eller har fusklappar under datorerna eller i pennfodral. I de fall där lärarna har tillåtit eleverna att ta med sig stödord till en provsituation kontrollerar lärarna dessa innan provet börjar samt samlar in dem efteråt. Flera av lärarna berättar också att de under provens gång är uppmärksamma på viskningar och rörelser bland eleverna och rör sig i klassrummet eller placerar sig längst bak för att ha uppsikt över elevernas skärmar. Lärarna berättar samtidigt att vilseledande förekommer bland eleverna trots att de medvetet utformar bedömningssituationerna för att motverka det. Enligt eleverna är det svårt att vilseleda i provsituationer som sker på plats i lektionssalar. De berättar dock samtidigt att det skiljer sig åt mellan lärarna vad gäller hur aktiva de är i arbetet med att upptäcka vilseledande i dessa sammanhang, vilket lärarna också bekräftar. Eleverna berättar att det inför vissa lärare är omöjligt att fuska medan det är betydligt enklare inför andra och att det är något som eleverna efterhand lär sig att utnyttja. Som exempel berättar de att det finns lärare som genomför en koll inför provet men som därefter varken rör sig runt i klassrummet eller uppmärksammar viskningar. Enligt såväl eleverna som lärarna glömmer vissa lärare också bort att radera prov som eleverna genomfört digitalt och eleverna berättar att de då kan delge proven till elever i såväl den egna årskursen som till elever i lägre årskurser som ska genomföra dessa prov vid ett senare tillfälle.

Av granskningen framgår vidare att lärarna har arbetssätt för att upptäcka plagiat och bedöma risken för att elever med hjälp av AI genererat en text, bild eller annat innehåll i anslutning till gymnasiearbetet. Lärarna berättar att de kontinuerligt följer elevernas arbetsprocess och har bestämda datum för avstämning med dem kring olika delar av arbetet. Lärarna berättar att de är noga med elevernas källhänvisningar och uppmärksamma på tecken på att elevernas texter är AI-genererade. Eleverna får därför redogöra för källorna de använt sig av och beskriva hur de gått till väga när de arbetat. Lärarna berättar också att de följer med vilken hastighet eleverna arbetar och särskilt uppmärksammar fall där eleverna plötsligt producerat en text snabbt. Lärarna kan då dela elevernas arbetsdokument för att följa upp historiken i elevernas skrivprocess och därigenom också få indikationer om att eleven inte skrivit texten med egna ord. Därtill använder sig lärarna av ett AI-detekteringsverktyg för att kontrollera elevernas texter för att upptäcka eventuella försök till vilseledande. Lärarna

berättar vidare att de vid sidan av gymnasiearbetet inte använder sig av uppgifter som eleverna arbetar med utanför lektionstid i sin bedömning.

Vidare framgår av granskningen att lärarna är särskilt uppmärksamma vid genomförandet av nationella prov för att minska riskerna för vilseledande. Lärarna berättar att de särskilt beaktar resultaten av nationella prov vid betygssättning och därför är extra noga med att utforma dessa provsituationer så att eleverna inte ska kunna fuska. Lärarna berättar att de riktar särskild uppmärksamhet till de specifika delar av nationella prov där eleverna får ta del av text inför provet. Detta eftersom det medför en risk för att eleverna förbereder text hemma med hjälp av AI eller vårdnadshavare och sedan memorerar texten inför provsituationen. Enligt de intervjuade eleverna ser de dock inte att det skulle vara möjligt att vilseleda vid nationella prov utan att bli upptäckta och lärarna berättar att de hittills heller inte upptäckt något sådant fall.

Av granskningen framgår också att lärarna använder sig av strategier för att göra överväganden och hantera situationer som handlar om vilseledande. Lärarna berättar att det finns gemensamma arbetssätt på skolan för hur de ska hantera fall av vilseledande i bedömningssituationer, att de finns beskrivna i skolans ordningsregler och att lärarna följer dessa. Som exempel berättar de att den eller de elever som vilseleder ska avbryta examinationen och att lärarna underkänner elevens prov, vilket även gäller för de eventuella elever som bidrar till vilseledandet. Den undervisande läraren och mentorn genomför tillsammans samtal med eleven och mentorn informerar elevens vårdnadshavare samt rektorn om vilseledandet. Lärarna ger också exempel på att ordningsreglerna tydliggör att det vid misstanke om fusk är den undervisande lärarens bedömning som gäller och att detta utgör ett stöd för deras överväganden i fall där de misstänker att en elev försöker vilseleda. Vidare berättar lärarna att deras metoder för att hantera vilseledande skiljer sig från de strategier de använder sig av i situationer där eleverna i andra skoluppgifter plagierar eller använder generativ AI på ett otillåtet sätt. När det gäller skoluppgifter som inte ligger till grund för deras bedömning låter de eleverna skriva om uppgiften med egna ord och samtalar med dem om syftet med att lära sig, både för att klara de kommande provsituationerna och för att tillägna sig kunskaper för framtiden.

Identifierat utvecklingsområde

Det skiljer sig åt mellan lärarna vilken uppmärksamhet de har vid fysiska bedömningssituationer

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att skolenheten även behöver inleda ett utvecklingsarbete inom följande del:

- Stärk arbetet mot vilseledande genom att alla lärare aktivt använder strategier för att motverka och upptäcka vilseledande vid bedömningssituationer på plats i lektionssal

Av skollagen framgår att läraren vid betygssättning ska sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper.¹ För att med säkerhet kunna avgöra vilket betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper behöver läraren ha utformat ändamålsenliga bedömningssituationer som kan säkerställa ett brett och varierat betygsunderlag.² Ju tyngre vägande bedömningssituationen är, desto viktigare blir det också att genomförandet sker på ett tillförlitligt sätt. Det är särskilt viktigt när betyget kan få en större betydelse för eleverna, till exempel som grund för behörighet och urval till nästa utbildningsnivå.³ Betyg kan användas på olika sätt: för att följa elevernas kunskapsutveckling, för utvärdering av verksamheten och för behörighet och urval till fortsatta studier. Det är därför viktigt att betygen är rättvisande och likvärdiga och betygssättningen rättssäker.⁴

Av granskningen framgår att lärarna har strategier för att upptäcka vilseledande i bedömningssituationer på plats i lektionssal, men att det skiljer sig åt mellan lärarna i vilken mån de aktivt och medvetet använder sig av dem. Att det skiljer sig åt mellan lärarna hur pass aktivt de använder sig av strategier och arbetssätt i arbetet med att motverka och upptäcka vilseledande riskerar att medföra att eleverna fuskas utan att bli upptäckta.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn i högre grad verkar för att alla lärare aktivt och medvetet använder sig av strategier för att upptäcka vilseledande vid bedömningssituationer som de genomför på plats i lektionssalar.

¹ 15 kap. 24 § andra stycket skollagen (2010:800).

² Skolverket (2025). *Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om betyg och provning*. Stockholm: Skolverket. SKOLFS 2022:417, s. 18, 20.

³ Skolverket (2025). *Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om betyg och provning*. Stockholm: Skolverket. SKOLFS 2022:417, s. 20.

⁴ Skolverket (2025). *Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om betyg och provning*. Stockholm: Skolverket. SKOLFS 2022:417, s. 5.

Ett sätt kan vara att skolenheten fortsätter arbetet med att skapa en samsyn kring strategier och arbetssätt samt att alla lärare därefter konsekvent tillämpar dessa. Det kan exempelvis handla om arbetssätt för att upptäcka otillåtet samarbete, otillåtna hjälpmedel, fuskklappar eller internetuppkoppling under bedömningsituationer.

På Skolinspektionens vägnar

X Robert Östberg

Beslutsfattare

Signerat av: Robert Östberg

X Lena Johansson

Föredragande

Signerat av: Lena Johansson

I handläggningen av ärendet har även utredarna Anders Haglund och Johanna Salomonsson medverkat.

Bilaga 1: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i gymnasieskolors arbete med och beredskap för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av måluppfyllelse och kunskaper.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Inom granskat område bedöms om verksamheten uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Frågeställningar

1. I vilken utsträckning leder och samordnar rektorn skolans arbete för att lärarna ska ha förutsättningar att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper?

Kvalitetskriterier:

- Förutsättningar för att motverka och upptäcka vilseledande
- Samordnad information på skolan
- Organisation och stöd i situationer när elever vilseleder

2. I vilken utsträckning har lärarna beredskap och arbetssätt för att hantera och vidta åtgärder i situationer där elever försöker vilseleda vid bedömning av måluppfyllelse och kunskaper?

Kvalitetskriterier:

- Utformning och uppföljning av bedömningssituationer och betygsunderlag
- Upptäcka och hantera vilseledande

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen intervjuade elever och personal på Staffangymnasiet R06 den 1–3 juni 2026. Intervjuerna genomfördes digitalt via länk av utredarna Lena Johansson och Johanna Salomonsson.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två gruppintervjuer med totalt åtta elever som studerar gymnasieår 1, 2 och 3 på ekonomiprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet.
- Två gruppintervjuer med totalt åtta lärare som undervisar elever i gymnasieår 1, 2 och 3 på ekonomiprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet.
- En intervju med ansvarig rektor för skolenheten.
- Dokument som Skolinspektionen begärt in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av tjänsteanteckningen från de digitala intervjuerna och getts tillfälle att yttra sig.

De samlade iakttagelserna från alla verksamheter som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras våren 2027.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionen ska granska verksamheters kvalitet

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.⁵

Betyg ska utgå från en bedömning av elevens kunskaper

I skollagen (2010:800) anges att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet (1 kap. 5 § skollagen). Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var i landet den anordnas (1 kap. 9 § skollagen).

Av skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor (2 kap. 9 § skollagen). Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation (2 kap. 10 § skollagen). I förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (nedan Lgy25)⁶ anges att rektorn, som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan, har ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att lärare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap samt att lära av varandra för att utveckla utbildningen (Lgy25, avsnitt 2.6 Rektorns ansvar).

Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar (3 kap. 14 § skollagen). Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas (3 kap. 16 § skollagen). Vid betygssättningen ska läraren göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper på den aktuella nivån i ämnet i förhållande till de betygskriterier som gäller för ämnet som helhet och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper (15 kap. 24 § andra stycket skollagen).⁷ Vid betygssättning i ett ämne

⁵ 26 kap. 20 § skollagen (2010:800).

⁶ Lgy25 gäller för utbildningar som påbörjas från och med 1 juli 2025. Se förordning (2024:662) om ändring i förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025 (benämns Lgy11).

⁷ Se lag om ändring i skollagen (2010:800) SFS 2022:147. Lagen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025. Äldre lydelse: Vid betygssättningen ska läraren göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de betygskriterier som gäller för kursen och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper (SFS 2022:146).

på en nivå som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl (15 kap. 25 a § skollagen).⁸ Läraren ska vid betygssättningen göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterier som finns för respektive ämne (Lgy25, avsnitt 2.5 Bedömning och betyg).⁹

I gymnasieskolan får huvudmannen eller rektorn besluta att stänga av en elev helt eller delvis om eleven med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid bedömningen av elevens måluppfyllelse och kunskaper (5 kap. 17 § första stycket 2 skollagen). En sådan åtgärd får vidtas endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter (5 kap. 6 § tredje stycket skollagen).

Elevernas möjligheter att utöva inflytande på utbildningen och att ta ansvar för sina studieresultat förutsätter att skolan klargör utbildningens mål, innehåll och arbetsformer, liksom vilka rättigheter och skyldigheter eleverna har (Lgy 25, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter). Alla som arbetar i skolan ska i skolans arbete med normer och värden uppmärksamma de möjligheter och risker som den ökande digitaliseringen medför. Läraren ska klargöra skolans normer och regler och hur dessa är en grund för arbetet, och tillsammans med eleverna diskutera och utveckla regler för arbetet och samvaron i gruppen (Lgy25, avsnitt 2.2 Normer och värden).

⁸ Se lag om ändring i skollagen (2010:800) SFS 2022:147. Lagen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025. Äldre lydelse: Vid betygssättning i en kurs som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas.

⁹ Äldre lydelse (Lgy11): Läraren ska vid betygssättningen göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterier som finns för respektive kurs (SKOLFS 2022:13).